

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
De heer F. Rijkaart
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 27 januari 2026

betreft Stand van de Uitvoering Gemeenten 2025

ons kenmerk 179579

Geachte heer Rijkaart,

De leden van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken hebben kennisgenomen van de op 20 november 2025 verschenen Stand van de Uitvoering Gemeenten 2025, *Naar een betrouwbare overheid*. De leden van de fracties van het **CDA, GroenLinks-PvdA, D66, SP, PvdD, Volt** en **OPNL** gezamenlijk en de leden van de **BBB**-fractie wensen u hierover enkele vragen te stellen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fracties van het CDA, GroenLinks-PvdA, D66, SP, PvdD, Volt en OPNL

In de Stand van de Uitvoering Gemeenten 2025 wordt aangegeven dat gemeenten nog altijd tegen veel knelpunten aanlopen. *'Gemeenten kunnen niet werken aan structurele oplossingen, zolang de randvoorwaarden vanuit het rijk niet op orde zijn, denk aan consistent beleid en voldoende financiële middelen. Gemeenten worden hierdoor onvoldoende in staat gesteld om richting hun inwoners de betrouwbare overheid te zijn die zo broodnodig is. Deze nieuwe Stand draagt een duidelijke boodschap uit: zorg dat we ons werk kunnen doen. Op dit moment spint de naald van het kompas nog onrustig rond. Gemeenten moeten voorspelbaarheid, duidelijkheid en nabijheid kunnen bieden door met concrete oplossingen te komen. Pas dan zijn we samen een betrouwbare overheid.'* Deze leden vragen u allereerst op deze algemene inleiding te reflecteren.

Daarnaast hebben zij de volgende algemene vragen: deelt u de conclusie van de gemeenten dat de betrouwbaarheid van de overheid als geheel onder druk staat? Wat zijn volgens u de belangrijkste oorzaken? Welk aandeel heeft de Rijksoverheid hierin volgens u? Deelt u de conclusie van gemeenten dat de randvoorwaarden vanuit de Rijksoverheid niet op orde zijn en dat gemeenten daardoor niet (altijd) in staat worden gesteld om een betrouwbare overheid richting hun inwoners te zijn? Welke randvoorwaarden zijn volgens u niet (voldoende) op orde? Graag ontvangen de leden een toelichting en onderbouwing op de bovenstaande vragen.

Deze leden vinden deze constatering vanuit gemeenten zeer zorgelijk. Dit vraagt om een proactieve aanpak. Deelt u deze zorgen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat is volgens u nodig om tot verbeteringen te komen?

De gemeenten benoemen "[z]es kansen om aan een betrouwbare overheid te werken". Herkent u deze zes kansen om de betrouwbaarheid van de overheid te vergroten? Graag ontvangen de leden een toelichting per benoemde kans. Zijn er volgens u, naast deze zes kansen, nog andere zaken nodig om de betrouwbaarheid van de overheid te vergroten? Zo ja welke?

datum 27 januari 2026

ons kenmerk 179579

blad 2

Enkele noties lichten genoemde leden er uit. Meer en meer taken worden op het bord van de gemeenten geschoven terwijl de uitvoeringscapaciteit, mede veroorzaakt door te beperkte structurele middelen, beperkt is. Gepleit wordt daarom, na een brede maatschappelijke dialoog, te komen tot een gezamenlijk afwegingskader. Bent u bereid deze dialoog daadwerkelijk op te starten teneinde te komen tot een breed gedragen afwegingskader?

In het rapport wordt aangegeven dat, voor een toekomstbestendige aanpak, structurele, ontschotte financiering nodig is via een transparant gemeentefonds, passend bij het takenpakket, met voldoende beleidsvrijheid en duidelijke afspraken over risico's. Hoe gaat u eraan bijdragen dat hier meer en meer aan wordt tegemoet gekomen?

Voor duurzame uitvoeringskracht is een transparant en evenwichtig gemeentefonds, meer beleidsvrijheid en heldere afspraken over taken en risico's, cruciaal. Lopende initiatieven zoals de nieuwe bekostigingsvorm (BFU) en de interbestuurlijke studiegroep bieden kansen, mits deze voortvarend worden uitgewerkt. Hoe gaat u de Kamer meenemen in de voortgang ten aanzien van de BFU? En wanneer kunt u inzicht geven in de bevindingen van de interbestuurlijke studiegroep?

Wederom wijst de VNG op de knellende AVG die gegevensuitwisseling buitengewoon complex maakt. Middels convenanten, pilots en collectieve ICT-oplossingen wordt getracht dit het hoofd te bieden maar ambtenaren zien in toenemende mate door de bomen het bos niet meer. Dit levert in het bijzonder problemen op bij kleine gemeenten die veelal in samenwerkingsverbanden opereren die vervolgens weer met derden convenanten sluiten. Het risico bestaat dat de papieren werkelijkheid wezenlijk afwijkt van de praktijk. De VNG vraagt om landelijke ondersteuning, meer in het bijzonder om duidelijke juridische kaders, praktische richtlijnen en ruimte om te bouwen aan betrouwbare ketens. Hoe gaat u de gemeenten ook hierin tegemoetkomen?

De gemeenten geven aan dat de concurrentie met andere overheden en het bedrijfsleven én onvoorspelbare, tijdelijke financiering, het buitengewoon lastig maakt om personeel te werven, vast te houden en duurzaam op te leiden. Hierdoor komt de continuïteit en voorspelbaarheid van de uitvoering van de gemeenten serieus onder druk. Momenteel doet ook de NOS onderzoek naar de personeelstekorten. Gemeenten blijken steeds vaker afhankelijk van tijdelijke inhuur die buitengewoon kostbaar is en geen kennis opbouwt binnen de gemeente zelf. Wederom: stabiel beleid en structurele financiering vanuit het rijk zijn cruciaal. Wat kunt en gaat u doen om, in samenwerking met gemeenten, te voorkomen dat ambtenaren voor vergelijkbare taken bij andere (doorgaans grotere) gemeenten een hoger salaris krijgen waardoor ze aanhoudend gestimuleerd worden de overstap te maken. Vraagt dat inmiddels niet een heroverweging van het functiehuis. Hoe kijkt u hiernaar?

In het rapport staat dat door het structurele tekort aan politiecapaciteit steeds meer handhavingstaken verschuiven naar gemeenten. Boa's houden zich inmiddels al lang niet meer alleen bezig met parkeren en overlast, maar ook met drank- en tabakswetgeving, kleine criminaliteit en toezicht in de openbare ruimte. Herkent u deze ontwikkeling en hoe beoordeelt u deze ontwikkeling? Landelijke duidelijkheid is nodig over wat tot de taken van de politie behoort en welke taken de boa's zouden kunnen uitvoeren. Het ontbreken van duidelijke afspraken tussen politie en gemeenten bemoeilijkt momenteel de samenwerking. Bent u bereid dit met uw collega van Justitie en Veiligheid op te pakken en de Kamer over de uitkomsten te informeren?

In het rapport wordt erop gewezen dat beleid vanuit verschillende departementen tegenstrijdig kan zijn. Ook worden vaak verschillende beleidsdoelstellingen gehanteerd. Dit geldt zelfs voor beleid dat vanuit verschillende afdelingen binnen hetzelfde departement afkomstig is. In de gemeentelijke uitvoeringspraktijk ontstaat hierdoor regelmatig kortsluiting, omdat hier de verschillende opgaven en bijbehorende doelen samenkomen. Hoe gaat u, van wat ook wel het 'moederdepartement' wordt

datum 27 januari 2026

ons kenmerk 179579

blad 3

genoemd, erop toezien dat tegenstrijdig beleid daadwerkelijk wordt voorkomen? Integraliteit is in dezen essentieel.

De Wet open overheid dient de transparantie maar leidt in de praktijk tot serieuze knelpunten. Bent u bereid de gemeenten meer ruimte te geven om, daar waar het publieke belang met het Woo-verzoek niet gediend wordt, maar privébelangen de overhand hebben, het verzoek gemotiveerd af te wijzen en/of ondersteuningsteams beschikbaar te stellen die gemeenten kunnen ondersteunen bij het voldoen aan een omvangrijk verzoek?

Ook de Omgevingswet vraagt in de praktijk veel van de gemeenten. Gepleit wordt daarom voor meer ondersteuning, doorontwikkeling van het DSO en werkbare handvatten om de wet beter uitvoerbaar te maken. Bent u bereid hieraan gehoor te geven?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fracties van de BBB

Bent u bereid om die wirwar aan tijdelijke SPUK-potjes eindelijk te vervangen door structureel en ontschot geld in het gemeentefonds, zodat gemeenten in de regio gewoon hun eigen broek kunnen ophouden?

Bent u het ermee eens dat de huidige stapeling van wetten en regels zorgt voor een enorme werkdruk voor gemeenten, hoe gaat u ervoor zorgen dat de uitvoering meer ruimte krijgt om weer met de menselijke maat en gezond verstand maatwerk te leveren? Wat doet u om de kleine gemeenten te helpen hun capaciteitsproblemen op te lossen?

Bent u het met de BBB-fractieleden eens dat de verplichte opvang van statushouders en de spreidingswet ervoor zorgen dat plattelandsgemeenten er steeds meer uitdagingen bijkrijgen?

Waarom laat u toe dat er een 'sluipende decentralisatie' plaatsvindt waarbij boa's steeds vaker politietaken moeten opvangen zonder dat zij daarvoor de juiste bevoegdheden of middelen krijgen vanuit Den Haag?

Bent u bereid om het rendementsdenken (deels) los te laten, zodat de dorpsschool, de buslijn en het buurthuis in plattelandsgemeenten niet langer worden beoordeeld op basis van cijfers maar op basis van hun belang voor de leefbaarheid van het platteland? Graag ontvangen de leden een toelichting.

Hoe kan het dat kansrijke lokale energieoplossingen, zoals bijvoorbeeld mestvergisters in Noard-east-Fryslân, vastlopen op stikstofregels tijdens de bouw, terwijl ze juist bijdragen aan een betaalbare energierekening voor onze burgers? Wat doet u om lokaal maatwerk mogelijk te maken? Graag ontvangen de leden een toelichting.

Bent u bereid om de financiële tekorten voor 2028 (het volgende zogenaamde 'ravijnjaar') nu echt structureel op te lossen, zodat gemeenten niet hoeven te snijden in de bibliotheek of het groenonderhoud?

De commissie voor Binnenlandse Zaken ziet met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangt deze graag binnen vier weken na dagtekening van deze brief.

Hoogachtend,

I.M. Lagas MDR

Voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken